

Economic Impact of the US Tariffs in the US-China Trade War

Murat ÇAK*, Volkan OĞHAN**

** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi

** Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi

E-mail: cak@istanbul.edu.tr

Copyright © 2019 Murat ÇAK, Volkan OĞHAN. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

Tariffs take place as the most widely used policy instrument within the scope of protectionist policies in international trade. In 2018, the United States increased the tariff rates on imported products from various countries, mainly in Republic of China. It is seen that tariffs are used as an important policy tool for foreign trade in the trade war which started with a similar reaction from China. It has started between the two countries because of various economic and political reasons, although the aims of providing income and protectionism were shown the main reasons causing this war. In addition to the effectiveness of the tariffs, the effect of the trade war on the national and global markets should be emphasized for this trade war.

Keywords: Trade War, Tariff, Balance of Trade

JEL-Classifications: B17, F13, H87

ABD-Çin Ticaret Savaşında Gümrük Tarifelerinin ABD Açısından Ekonomik Etkisi

ÖZET

Gümrük tarifeleri uluslararası ticarete korumacı politikalar kapsamında en yaygın olarak kullanılan politika aracı olarak yer almaktadır. Amerika Birleşik Devletleri 2018 yılında başta Çin Halk Cumhuriyeti olmak üzere çeşitli ülkelerden yapılan ithal ürünler üzerindeki gümrük tarifelerini yükseltmiştir. Çin'den de aynı şekilde bir karşılık gelmesi ile başlayan ticaret savaşında gümrük tarifelerinin dış ticarete önemli bir politika aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Başlıca nedenler olarak gelir sağlama ve korumacılık amaçları gösterilmiş olmasına rağmen çeşitli iktisadi ve siyasi nedenler ile iki ülke arasında başlayan söz konusu ticaret savaşında gümrük tarifelerinin etkinliğinin yanı sıra tarifelerin ulusal ve küresel piyasalara etkisi, üzerinde durulması gereken diğer bir konu olarak dikkati çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ticaret Savaşı, Gümrük Vergisi, Dış Ticaret Dengesi

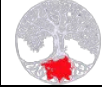
Giriş

Geçmişten günümüze kadar uluslararası ticaret teorilerinin geçerliliği sorgulanmış olmasına rağmen teorilerin ana düşüncesini oluşturan uzmanlaşma, bugün serbest ticaretin gerçekleşmesini sağlayan temel unsurlardan biri olarak yer almaktadır. Uzmanlaşma ve küreselleşme süreci ile beraber mal ve hizmet ticaretinin serbestleşmesi ve üretim faktörlerinin serbest dolaşımının neticesi doğrultusunda ulusal nitelikteki emek, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının uluslararası etkileşimlerinin artması küresel ticaret kavramının önemini arttırmıştır. Bu doğrultuda devletler iktisadi ve siyasi amaçlar ile korumacı nitelikte veya serbest ticarete yönelik dış ticaret politikaları uygulayarak ülke içi dinamiklere etki ederken aynı zamanda küresel piyasalara yansıyan etkiler de ortaya çıkarmaktadır.

Küreselleşme, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) süreçlerinde ortak kanı olarak üretim faktörleri ile mal ve hizmetlerin uluslararası dolaşımını engelleyen tüm idari ve düzenleyici kuralların kaldırılması gerektiği vurgulanmıştır. Ancak bu sürece rağmen dünya genelinde tam bir serbest ticaret sistemi uygulanamamıştır. Bazı ülkeler zaman zaman siyasal veya ekonomik nedenlerle serbest ticareti olumsuz etkileyebilecek şekilde korumacı politikalar uygulamış ve hâlen uygulamaktadırlar. Bunun en güncel örneği, yakın zamanda başlamış olan ABD-Çin arasındaki ticaret savaşında uygulanmaya başlayan gümrük tarifeleri olarak dikkati çekmektedir. Bu ticaret savaşında tarifeler dış ticaret dengesinin sağlanmasına yönelik mali amaçlara ulaşmak için kullanılmaktansa, teknoloji ve inovasyon yoğun sektörlerin korunmasında ve küresel siyaset alanında egemenlik gücünün bir göstergesi biçiminde kullanılmaktadır.

1. Dış Ticaret Politikası Olarak Gümrük Vergisi

Devletler kendi ulusal çıkarlarını gözeterek başta gümrük tarifeleri ve tarife dışı engeller olmak üzere serbest ticarete engel çeşitli politikalar uygulamaktadır. Bu bağlamda uygulanan dış ticaret politikaları serbest dış ticaret ve korumacı dış ticaret politikaları olmak üzere sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırma doğrultusunda etkin kaynak dağılımının sağlanması, iç piyasadaki tekeli kuruluşların engellenmesi, uluslararası piyasalara entegrasyon gibi amaçlara ulaşmak için serbest dış ticaret politikaları uygulanırken; dış ticaret açıklarının giderilmesi, ulusal endüstrileri korumak, ekonomik kalkınmayı sağlamak, hazineye gelir sağlamak, dış

ticarete monopol gücünden yararlanma ve otarşi amaçlarına ulaşabilmek için de korumacı politikalar uygulanabilmektedir.¹ Gümrük vergileri ise korumacı politikalar kapsamında dış ticarete yaygın olarak başvuru politikası aracı olarak süregelmiştir. Ticarete konu olan malların uluslararası ticareti sırasında, bu mallar üzerinden alınan dolaylı vergi niteliğindeki vergi, gümrük vergisi olarak tanımlanmaktadır.²

Yaygın olarak kullanılan ithalat vergisi, ithal mal üzerine uygulanan gümrük vergisini, ihracat vergisi ise ihraç edilen mal üzerine uygulanan gümrük vergisini ifade etmektedir. İthalat ve ihracat işlemleri sırasında tarife doğrultusunda uygulanan gümrük vergileri, vergilendirme işlemi uygulanacak malın değerinin sabit bir yüzdesi şeklinde uygulanan ad valorem vergi, malın fiziksel nitelikleri bazında sabit bir miktar şeklinde uygulanan spesifik vergi ve her ikisinin bileşimi şeklinde karma vergi biçiminde olabilmektedir.³ Ad valorem gümrük vergisi enflasyon ile doğru orantılı olarak hareket edebildiği için spesifik vergiler yerine daha çok tercih edilmektedir. Spesifik gümrük vergisinin ise enflasyon dönemlerinde koruyucu etkisi azalmaktadır. Bu nedenle tarım ürünleri gibi düşük fiyatlı ürünler kategorisine giren ürünlerde spesifik gümrük vergisi uygulanmasının daha etkin olacağı ifade edilmektedir.⁴

Günümüzde daha çok ithal edilen mallar üzerinden alınan gümrük vergileri devlet gelirlerini arttırma ve korumacılık olmak üzere başlıca iki neden kapsamında bir politika aracı olarak kullanılmaktadır. Korumacılık amacıyla uygulanan gümrük vergisinin ithal edilen malın fiyatını yükseltmesi doğrultusunda, tarifeler yurtiçi endüstrilere ithal mallar ile rekabet gücü kazandırmaktadır. Bu tarifelerin yurtiçi endüstrilere tam koruma sağlayacak seviyede uygulanması olarak ifade edilen engelleyici tarifelerin benimsenmesi durumunda, devlet gümrük vergisinden hasılat elde edememektedir. Ancak engelleyici tarifeye göre daha düşük oranda uygulanan koruyucu tarifeler ile yurtiçi endüstrilere dış rekabete karşı kısmi bir koruma sağlanmasının yanında devlet vergi geliri de elde etmektedir.⁵ Devletler korumacılık amacı gütmeyen gümrük vergilerinin kolay uygulanabilirliği temelinde bu tür tarifeleri sadece gelir

¹ Halil Seyidođlu, **Uluslararası İktisat: Teori Politika ve Uygulama**, İstanbul, Güzem Can Yayınları, 2003, s.118-19.

² David Greenaway, **International Trade Policy: From Tariffs to New Protection**, New York, 1983, p. 45.

³ Dominick Salvatore, **International Economics**, New Jersey, John Wiley & Sons, Inc., 2013, p. 221-22.

⁴ Nigel Grimwade, **International Trade Policy: A contemporary analysis**, New York, Routledge, 1996, p.18.

⁵ James R Markusen, v.d., **International Trade: Theory and Evidence**, New York, McGraw-Hill, Inc, 1995, p. 245.

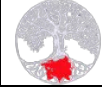
sağlamaya yönelik kullanabilmektedir. Ancak özellikle gelişmiş ülkeler esas alındığında, tarifelerin ulusal vergi sistemi içindeki rolünün düşük olması gümrük vergilerinden elde edilen gelirin toplam vergi gelirleri içinde çok az yer kaplamasına neden olmaktadır. Gümrük vergisi gelirinin toplam vergi gelirleri içindeki bu düşük payı düşünüldüğünde, gelir sağlama amacından çok stratejik öneme sahip endüstrilerin korunmasına yönelik olarak uygulandığını söylemek mümkündür. Gümrük vergilerinin bu türlü uygulamasının uzun dönemde refah açısından daha olumlu etki meydana getireceği yönünde düşünceler bulunmaktadır.

2. ABD’de Serbest Ticaretin ve Gümrük Tarifelerinin Tarihsel Gelişimi

Amerika bugünkü gücüne kavuşmadan önce, hammadde üretmesi için sübvansiyon verilen, İngiliz ürünleri ile rekabet eden ürünlerinin ihracatı yasaklanan ve en önemlisi yeni endüstrilerini korumak için gümrük tarifesi uygulaması engellenen, İngiltere yönetimi altındaki bir sömürge konumundaydı. Bebek endüstri programı ile stratejik öneme sahip endüstrilerin dış rekabetten korunması ve kendi ayakları üzerinde durabilecekleri noktaya kadar desteklenmesi için korumacı politikaların ve sübvansiyonların kullanılması gerektiğini savunan görüşler, ABD’nin İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar izlediği iktisadi politikaların planını oluşturmuştur.⁶ ABD ancak ekonomisi belirli bir seviyede büyüme sağladıktan sonra serbest ticaret yanlısı pozisyona ve dış ticarete düşük tarifeler uygulamaya geçmiştir.

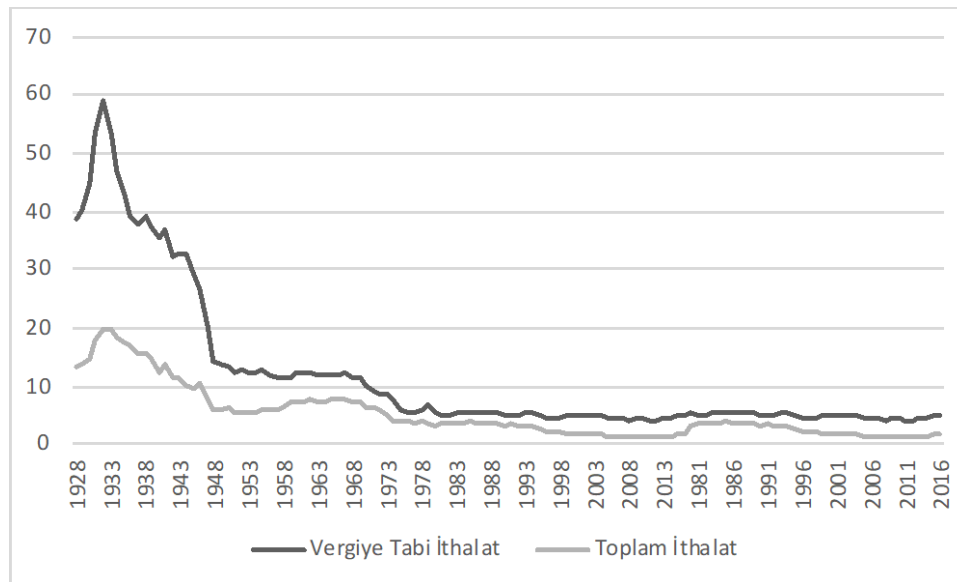
ABD’nin başlangıçta dış ticarete korumacı politikalar uygularken, ekonomik gücünü sağlaması sonucunda uyguladığı serbest ticaret yanlısı politikaların etkisi, gümrük tarifeleri üzerinde de görülmektedir. Aşağıdaki grafikte ABD’nin 1928 ve 2016 yılları arasında toplam gümrük vergisinden sağlanan gelirlerin toplam ithalat ve vergiye tabi ithalat içindeki payı, diğer bir ifade ile gümrük tarifeleri gösterilmiştir. Ekonominin Büyük Buhran’a sürüklenmesinin başlangıç döneminden ortalarına doğru, gümrük tarifelerinin rekor seviyeye çıktığı görülmektedir. Bu dönemde ekonominin genelinde olduğu gibi ithalat fiyatlarında da yaşanan

⁶ Ha-Joon Chang, **Bad Samaritans: The Myth of Free Trade and the Secret History of Capitalism**, New York, Bloomsbury Press, 2008, p. 75-79.

deflasyon, gümrük tarifelerinin bu denli artmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda 1928 ve 1932 yılları arasında dış ticaretten elde edilen gelirlerin değerinde önemli azalış ile beraber, gayrisafi yurtiçi hasılda düşüş gerçekleşmiştir. Bu dönemde ABD'nin artan tarifelerine karşılık olarak diğer birçok ülke de dış ticaret engellerini yükseltmiş ve dünya ticaretinde önemli bir daralma meydana gelmiştir.⁷ 1932 yılından sonra ABD ile diğer birçok ülke arasında dış ticarete ilişkin tarifelerde düşüşü içeren ikili anlaşmalar yapılmış ise de; tarifelerdeki asıl önemli düşüş Bretton Woods Konferansı ile İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin etkisiyle 1944 yılından sonra yaşanmıştır.

Grafik 1: 1981-2016 Yılları Arası ABD Gümrük Tarifesi (%)

Kaynak: United States International Trade Commission, 2017.

İkinci dünya savaşında yer alan ekonomilerin, özellikle Avrupa ekonomisinin yeniden yapılanma sürecine girmesi, ABD için yeni fırsat ve pazarlar ortaya çıkarmış ve sonucunda ABD'nin dünya ekonomisinde üstünlüğünün yanı sıra ekonomik boyutun ötesinde her anlamda küresel liderliğinin de zamanla artmaya başlaması, ABD'nin uluslararası kurumsal

⁷ Douglas A. Irwin, **Clashing Over Commerce: A History of US Trade Policy**, Chicago, The University of Chicago Press, 2017.

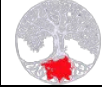
çerçevenin kurulmasında başrole sahip olmasını sağlamıştır.⁸ 1944 yılında uluslararası para birimlerinin dolara bağlandığı bir sabit döviz kuru sisteminin kabul edildiği Bretton Woods Konferansı'ndan birkaç yıl sonra, ABD dahil olmak üzere 23 ülkenin uluslararası ticaretin önündeki engelleri azaltmak için taraf olduğu GATT görüşmeleri başlamıştır. Uluslararası ticareti geliştirmek ve düzenlemek amacıyla başlatılan GATT görüşmeleri sonucunda, kabul edilen kurucu anlaşmanın 1948 yılında yürürlüğe girmesi ile başta yüksek gümrük tarifeleri olmak üzere, ticaretin önündeki engellerin kademeli olarak kaldırılması konusunda başarı sağlanmıştır. Dünya ekonomisinde üstünlüğü elde etmeye başladıktan sonra, gümrük tarifelerini düşürmeye başlayan ve serbest ticareti savunur pozisyona gelen ABD, savaş sonrası zarar gören ekonomilerin onarılmaya duydukları ihtiyaç ve GATT sayesinde dış ticaret hacmini arttırarak bir süre dış ticaret fazlası vermiştir. 1990 yılında küreselleşme sürecinin artan etkisiyle, ABD dış ticaret önündeki diğer engelleri geri çekerek küresel piyasalara entegrasyonu derinleştirmeye çaba göstermiştir. Ancak bu derinleşme sürecinde GATT'ın tarım, tekstil, giyim ve hizmet sektörlerini kapsamaması, bu sektörlerde çözülmemiş sorunların birikmesi ve tarife dışı engellerin artan önemi ile birlikte yeni ve kapsamlı bir uygulamaya ihtiyaç duyulmuş ve bu ihtiyaç doğrultusunda 1995 yılında kurulan WTO uluslararası ticaretin serbestleşmesi konusunda etkili bir kuruluş olarak yer almıştır.⁹ Çalışmalarına devam eden WTO uluslararası ticaret sisteminin düzenlenmesinde yasal sınırları belirleyerek dünya ticaret sisteminin etkin şekilde işlemlerini sağlayan önemli bir kurum olarak bugün de varlığını sürdürmektedir.

3. ABD-Çin Ticaret Savaşında Gümrük Tarifeleri

Yakın zamanda ABD Başkanı Donald Trump ülkesinin ticaret yaptığı çoğu ülke karşısında milyarlarca dolar kaybettiğini öne sürerek, başta Çin olmak üzere bazı ülkelerden ithal edilen çelik ve alüminyum ürünlerinde tarife artışı ilan ederek bir ticaret savaşının açılışını gerçekleştirmiştir. Bu aşamaya gelinmeden önce ABD Ticaret Temsilciliği (USTR) tarafından yürütülen soruşturma sonucunda hazırlanan Çin'in haksız ticaret uygulamalarını kapsayan bir raporda; Çin yasa, politika ve uygulamalarının ABD'nin fikri mülkiyet, inovasyon ve teknoloji

⁸ Mattia Tassinari, **Capitalising Economic Power in the US: Industrial Strategy in the Neoliberal Era**, New York, Palgrave Macmillan, 2018, p. 31.

⁹ James Gerber, **International Economics**, Essex, Pearson Education Limited, 2018, p.45.

ile ilgili sektörlerini olumsuz etkilediği ve hatta ABD teknolojisini Çin'e transferini sağlamak için Çin'in bu sektörlerde bulunan ABD'li şirketlere önemli yatırımlar yapmasının söz konusu olduğu ifade edilmiştir. Bunlara ek olarak; mevcut durumda ABD'nin ihracat kaybı yaşayabileceği, üretimin Çin'e kaymasıyla iş gücünün boşa çıkabileceği, ABD vatandaşlarının adil olmayan fiyatlar ile karşı karşıya kalabileceği ve Çin ile olan ticaret açığının artabileceği de belirtilmiştir. Bu doğrultuda ABD tarafından Çin'e karşı gümrük tariflerinin kullanılması, Çin'den gelecek yatırımların kısıtlanması ve WTO ile Çin hakkında görüşme yapılması kararları alınmıştır.¹⁰

Başlangıçta ABD çelik ithalatında %25, alüminyum ithalatında ise %10 gümrük vergisi uygulanması kararı almıştır. Sonrasında Çin'in haksız ticari uygulamalarını öne sürerek Nisan ayında Çin'den ithal edilen 50 milyar dolar değerindeki ürünlere %25 oranında ek gümrük tarifesi uygulama kararı alınmıştır. Buna karşılık olarak Çin de aynı şekilde ABD'den ithal edilen 50 milyar dolar değerindeki ürünlerden %25 daha fazla gümrük vergisi almaya başlamıştır. Eylül ayında ise, ABD Çin'in fikri mülkiyet hırsızlığını ve Amerikan teknolojisini zorla transferini öne sürerek Çin'den ithal edilen yaklaşık 200 milyar dolar değerindeki ürüne başlangıçta %10 oranında ek bir gümrük vergisi uygulayacağını, iki ülke arasında uzlaşma olmaması durumunda ise Ocak ayı itibari ile bu ek verginin oranının %25 seviyesine çıkacağını açıklamıştır.¹¹

Aşağıdaki tabloda 1985 yılı sonrası ABD ve Çin arasında gerçekleşen ticarete ilişkin ithalat, ihracat, ticaret dengesi ve ticaret hacminin ABD açısından nominal değerleri gösterilmiştir. İlk yıldan itibaren iki ülke arasında ticaret ilişkilerinin geliştiği ve özellikle Çin'in 2001 yılı sonrası WTO üyesi olması sonrası bu ticarete ilişkin değerlerdeki nominal artış dikkati çekmektedir. Bunun yanı sıra iki ülke arasındaki ticaret hacmi bir önceki yıla göre daima artış göstermesi ile doğru orantılı olarak ABD'nin Çin karşısındaki dış ticaret açığı sürekli yükselmiştir. ABD ve Çin arasındaki ticaret ilişkilerinin artış oranları incelendiğinde, son yıllarda Çin ile gerçekleştirilen dış ticaretin ABD'nin toplam dış ticaret hacminin %16'lık bir kısmına

¹⁰ Office of the United States Trade Representative, "Findings of The Investigation Into China's Acts, Policies, and Practices Related to Technology Transfer, Intellectual Property, and Innovation Under Section 301 Report of The Trade Act of 1974", (Çevrimiçi) <https://ustr.gov/sites/default/files/Section%20301%20FINAL.PDF>, 12 Kasım 2018.

¹¹ Office of the United States Trade Representative, "USTR Finalizes Tariffs on \$200 Billion of Chinese Imports in Response to China's Unfair Trade Practices", (Çevrimiçi) <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases/2018/september/ustr-finalizes-tariffs-200>, 13 Kasım 2018.

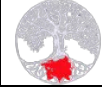

karşılık geldiği görülmektedir. 2001 yılına kadarki süreçte Çin'in etkisi devam eden korumacı politikalarının ABD ihracatının uzun süre sabit kalmasına neden olduğu ve sonrasında Çin'in serbest dış ticarete yönelik politikalar uygulaması ile iki ülke arasındaki ticaret hacminin büyümesinin Çin lehine bir durum oluşturduğu dikkati çekmektedir. 2001 yılından sonra Çin'den yapılan ithalatın değeri %319 oranında artış gösterirken, Çin'e yapılan ihracatın değerinde %517 oranında artış gerçekleşmiştir. Bu duruma rağmen ABD dış ticaret dengesindeki açık %352 oranında artmıştır.

Tablo 2: 1989-2018 Yılları Arası ABD'nin Çin ile Yaptığı Ticaretin Değerleri (milyon dolar)

Yıllar	Ticaret Hacmi	İthalat	İhracat	Denge
1989	17.745,1	11.989,7	5.755,4	-6.234,3
1990	20.043,8	15.237,4	4.806,4	-10.431,0
1991	25.247,4	18.969,2	6.278,2	-12.691,0
1992	33.146,0	25.727,5	7.418,5	-18.309,0
1993	40.302,8	31.539,9	8.762,9	-22.777,0
1994	48.068,5	38.786,8	9.281,7	-29.505,1
1995	57.296,9	45.543,2	11.753,7	-33.789,5
1996	63.505,4	51.512,8	11.992,6	-39.520,2
1997	75.419,9	62.557,7	12.862,2	-49.695,5
1998	85.409,8	71.168,6	14.241,2	-56.927,4
1999	94.899,3	81.788,2	13.111,1	-68.677,1
2000	116.203,4	100.018,2	16.185,2	-83.833,0
2001	121.460,7	102.278,4	19.182,3	-83.096,1
2002	147.320,3	125.192,6	22.127,7	-103.064,9
2003	180.804,0	152.436,1	28.367,9	-124.068,2
2004	231.109,8	196.682,0	34.427,8	-162.254,3
2005	284.662,1	243.470,1	41.192,0	-202.278,1
2006	341.447,4	287.774,4	53.673,0	-234.101,3
2007	384.379,8	321.442,9	62.936,9	-258.506,0
2008	407.505,5	337.772,6	69.732,8	-268.039,8
2009	365.870,6	296.373,9	69.496,7	-226.877,2
2010	456.863,7	364.952,6	91.911,1	-273.041,6
2011	503.492,8	399.371,2	104.121,5	-295.249,7
2012	536.135,7	425.619,1	110.516,6	-315.102,5
2013	562.176,2	440.430,0	121.746,2	-318.683,8
2014	592.132,1	468.474,9	123.657,2	-344.817,7
2015	599.075,0	483.201,7	115.873,4	-367.328,3
2016	578.087,5	462.542,0	115.545,5	-346.996,5
2017	635.363,5	505.470,0	129.893,6	-375.576,4

Kaynak: United States Census Bureau.

Çin'in korumacı politikalarının etkisinin 1989 ve 2001 yılları arasında devam ettiği ve ABD'nin Çin'e yapmış olduğu ihracatın, toplam ihracatı içindeki oranının bu süre içerisinde artmadığı, diğer bir ifade ile Çin ile ticari ilişkilerin gelişmediği görülmektedir. ABD ve Çin arasındaki dış ticaret hacminde ABD'nin ihracat miktarının, ithalat miktarının gerisinde kaldığı ve bunun sonucunda 2017 yılında ABD'nin toplam dış ticaret açığının %47'lik kısmının Çin ile gerçekleştirilen dış ticaret nedeniyle oluştuğu dikkati çekmektedir. Rakamlar incelendiğinde 2017 yılında Çin'den gerçekleştirilen ithalat miktarının ABD'nin Asya bölgesinden yapmış olduğu ithalatın yaklaşık %60'ını oluşturduğu ve bu rakamın Avrupa Birliği'nden gerçekleştirilen ithalat değerini de geçtiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda Çin'in, ABD'nin en önemli dış ticaret ortağı olduğu ifade edilebilir.

Tablo 3: ABD-Çin Ticaretinin ABD Toplam Dış Ticareti İçindeki Payı (%)

Yıllar	Toplam Ticaret	İthalat	İhracat	Dış Ticaret Açığı
1989	2	3	2	6
1990	2	3	1	10
1991	3	4	1	19
1992	3	5	2	22
1993	4	5	2	20
1994	4	6	2	20
1995	4	6	2	21
1996	4	6	2	23
1997	5	7	2	28
1998	5	8	2	25
1999	6	8	2	21
2000	6	8	2	19
2001	6	9	3	20
2002	8	11	3	22
2003	9	12	4	23
2004	10	13	4	25
2005	11	15	5	26
2006	12	16	5	28
2007	12	16	5	32
2008	12	16	5	33
2009	14	19	7	45
2010	14	19	7	43
2011	14	18	7	41
2012	14	19	7	43
2013	15	19	8	46
2014	15	20	8	47
2015	16	21	8	49
2016	16	21	8	47
2017	16	22	8	47

Kaynak: www.census.gov sitesindeki veriler kullanılarak oluşturulmuştur.

Son dönemde ABD ve Çin arasında başlayan ticaret savaşında gümrük tariflerinin iki ülke açısından mali etkisinin bulunabilmesi için gümrük tarifelerinin uygulanmaya başlandığı Nisan ayı itibari ile gerçekleşen dış ticaret değerlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda aşağıdaki tabloda Nisan ve Ekim ayları arasında gerçekleşen değerlere yer verilmiştir. Nisan ayı itibariyle ABD'nin Çin'den yapmış olduğu ithalatın değeri artmaya devam etmiş; ancak ihracat değerinde azalma gerçekleşmiştir. 2017 yılına ait verilere göre artan dış ticaret açığı, 2018 yılında aylık bazda da bu artışını sürdürmektedir. Bu rakamlar ABD'nin Çin'e karşı uyguladığı gümrük tarifelerinin ithalatı azaltarak dış ticaret açığını kapatmakta etkili olmadığını göstermektedir. ABD'nin 2018 yılında Çin'e uygulayacağı tarife miktarının Çin'den yapılacak olan ithalatın yaklaşık %40'ı gibi bir oranına karşılık geleceği öngörülmektedir. Bu doğrultuda 2018 yılı itibariyle uygulanacak veya uygulanması söz konusu olabilecek artan gümrük vergisi çeşidi ve oranlarıyla mali anlamda nispeten daha önemli bir etki yaratılması beklenebilir.

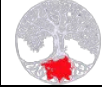
Tablo 3: Tarifeler Sonrası ABD-Çin Ticaretinde ABD Ticaret Dengesi (milyon dolar)

	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim
İthalat (2018)	38.230	43.797	44.599	47.096	47.864	50.032	52.233
İhracat (2018)	10.268	10.611	11.116	10.262	9.294	9.789	9.131
Denge (2018)	-27.962	-33.187	-33.484	-36.834	-38.570	-40.243	-43.102
Denge (2017)	-27.660	-31.921	-32.572	-33.610	-34.989	-34.518	-35.204

Kaynak: United States Census Bureau.

4. Gümrük Tarifelerinin Ekonomik Etkileri

ABD önceki yıllarda kendisine ait sektörleri çalma, düşük maliyetli üretim ile haksız fiyatlar oluşturma, ulusal para birimini dolar karşısında bilerek güçsüz kılarak deflasyon ihracatı

yapma ve WTO taahhütlerini yerine getirmeme gibi nedenler ile Çin'i suçlamıştır. Aslında üretim maliyetlerini düşürerek kâr marjını arttırmak ve avantajlı fiyatlar vererek uluslararası pazarda rekabet edebilmek adına Çin'de çok sayıda ABD sermayeli şirket bulunmaktadır. Ancak bunun yanında, Çin'in ABD'ye olan ihracatının büyük bir kısmının, içinde çok sayıda Amerikalı şirketin yer aldığı yabancı şirketler tarafından gerçekleştirildiği de yadsınamaz bir gerçektir. Bu doğrultuda ABD ve Çin ticaret savaşında öncelikli olarak Amerikalı ithalatçılar, tüketiciler ve üretim merkezleri ile Çin'de faaliyet gösteren ABD sermayeli şirketlerin olumsuz etkilenebileceği belirtilebilir.¹² ABD tarafında kısa vadede çiftçiler, başta otomobil sektöründekiler olmak üzere üreticiler ve tüketiciler ticaret savaşında uygulanan tarifelerden olumsuz bir biçimde etkilenmeye başlamıştır.

Bir örnek olarak tarım sektörünün, karşılıklı tarife artışından etkilenen ilk sektör olduğu belirtilebilir. Çin, Nisan ayı içinde soya fasulyesi, mısır ve mısır ürünleri, buğday, sorgum, pamuk, sığır ve sığır ürünleri, kızılcık, portakal suyu, tütün ve tütün ürünlerinin yer aldığı 16,5 milyar dolar değerindeki tarım ve gıda ürününe %25 ek tarife uygulayacağını açıklamıştır.¹³ Bu ürünler arasında soya fasulyesi ve sorgum stratejik öneme sahip ürünler olarak dikkat çekmektedir. ABD soya fasulyesi ve sorgum üretimi ve ihracatı konusunda dünya sıralamasında ilk sırada yer almaktadır. Diğer yandan 2017 yılında ABD soya fasulyesi ihracatının %57'si, sorgum ihracatının %81'i oranında bir kısmını soya fasulyesi ve sorgum ithalatında dünya birincisi konumunda olan Çin tek başına gerçekleştirmiştir.¹⁴ Küresel Simülasyon Modeli kullanılarak gerçekleştirilen bir çalışmada Çin'in uyguladığı %25 oranında ek verginin ABD ulusal fiyatları, üretimi, ihracatı ve refahı üzerindeki kısa vadede kantitatif etkileri analizi yapılmıştır. 2016 yılının verileri kullanılarak yapılan bu analiz sonucunda ABD soya fasulyesinin fiyatında %3,9, üretiminde %1,6, tüketici fazlasında %4, Çin'e ihracatında %34,2 oranında bir azalış; sorgumun fiyatında %10,6, üretiminde %2,1, tüketici fazlasında %10,5 ve Çin'e ihracatında %22,5 oranında bir azalış öngörülmektedir.¹⁵ Soya fasulyesine ve

¹² Neil C. Hughes, "A Trade War with China?", *Foreign Affairs*, Vol. 4, No. 84, 2005, p. 94-106.

¹³ U.S. Department Of Agriculture, "China Responds to U.S. Section 301 Trade Action Announcement", (Çevrimiçi) <https://www.fas.usda.gov/data/china-china-responds-us-section-301-trade-action-announcement>, 18 Kasım 2018.

¹⁴ U.S. Department Of Agriculture, "Global Agricultural Trade System", (Çevrimiçi) <https://apps.fas.usda.gov/gats/default.aspx>, 19 Kasım 2018.

¹⁵ Yuqing Zheng, v.d., "Predicting Potential Impacts of China's Retaliatory Tariffs on U.S. Farm Sector", *Choices*, Vol. 33, No. 2, p.1-6.

sorguma Çin tarafında uygulanan %25 oranında bir gümrük vergisinin arz tarafında özellikle Amerikalı soya fasulyesi ve sorgum yetiştiricileri ile dağıtımçıları, talep tarafında ise tüketicileri olumsuz etkilediği ifade edilebilir.

ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşından olumsuz etkilenen diğer sektör otomotiv sektörü olarak göze çarpmaktadır. Çin yabancı araç ve yedek parçalara uygulanan tarife oranını %25'ten %15'e indirdikten kısa bir süre sonra ABD'nin tarife yaptırımlarına karşılık olarak Amerikan arabalarının ithalatındaki vergi oranını %40'a çıkarmıştır.¹⁶ Ayrıca çelik, alüminyum ve çeşitli yedek parçalar üzerinde ABD ve Çin'in karşılıklı tarife artışına gitmeleri, Amerikalı otomobil üreticilerine ek maliyetler getirmiştir.¹⁷ Amerikalı otomobil üreticisi Ford, metal üzerine konulan ek vergilerin kendilerine 1 milyar dolar ek maliyet yüklediğini ve Çin'in tarife artışları ile ilk çeyrekte 50 milyon dolar, yılda ise yaklaşık 200-300 milyon dolar zarara uğrayabileceklerini ifade etmiştir.¹⁸ Amerikalı motosiklet üreticisi Harley-Davidson, artan tarifelerin 2018 yılında 48 milyon dolar maliyete yol açtığını, Amerikalı motosiklet ve kar aracı üreticisi Polaris ise tarifelerin 2018 yılına ait maliyetinin 40 milyon dolar olduğunu belirtmiştir. Dizel ve doğal gazlı motor üreticisi Cummins tarifelerin doğrudan 150 milyon dolar, ürünlerde kullanılan metallerin vergi yüzünden artan fiyatları nedeniyle ise dolaylı olarak 150 milyon dolar maliyet oluşturacağını belirtmiştir.¹⁹

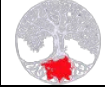
Tarım ve otomotiv sektörü ticaret savaşından olumsuz etkilenen iki önemli sektör olarak göze çarpmasına karşın; gümrük tarifelerinin firmaların girdi maliyetlerini arttırması ile kâr oranları düşen üreticilerin, artan üretim maliyetleri doğrultusunda vergi yükünü tüketicilere yansıtması ve gümrük vergilerinin ithal malların yurtiçi fiyatlarını arttırması sonucunda Amerikalı tüketicilerin bu ticaret savaşında üreticiler kadar olumsuz etkilenebileceği ifade edilebilir. Diğer yandan, gümrük tarifelerinin korumacılık etkisi ile başta

¹⁶ Evelyn Cheng, "Trade war: American autos look to be hit the most by both US and China tariffs", (Çevrimiçi) <https://www.cnbc.com/2018/09/14/survey-automotive-industry-hit-most-by-both-us-and-china-tariffs.html>, 20 Kasım 2018.

¹⁷ Freedonia, "US & China: Tariff Impact Report", (Çevrimiçi) <https://www.freedoniagroup.com/Content/US-China-Tariff-Impact-Report>. 20 Kasım 2018.

¹⁸ Sarah Gardner, "Ford Warns Restructuring Will Cost \$11 Billion, Take Years", (Çevrimiçi) <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-07-25/ford-warns-of-11-billion-restructuring-taking-up-to-five-years>, 20 Kasım 2018.

¹⁹ Bloomberg, "Here's How \$260 Billio of Tariffs Are Biting Third-Quarter Profit", (Çevrimiçi) <https://www.bloomberg.com/graphics/tariff-tracker/>, 20 Kasım 2018.

yurtiçi üretim yapan çelik ve alüminyum firmaları ile tarife kapsamında olan ürünlerin yurtiçi üreticileri bu durumdan fayda sağlayanlar olarak dikkati çekmektedir.

Sonuç

Günümüzde gümrük vergileri ulusal vergi sistemleri içinde sağladığı gelir neticesinde fazla ağırlığa sahip olmasa dahi, uluslararası ticaret ve siyasette bir politika aracı olarak önemli bir konuma sahiptir. ABD ve Çin arasında başlayan ticaret savaşında gümrük tarifelerinin arttırılması ve tarife kapsamalarının genişletilmesi iki ülke arasında gerçekleşen ticaret kapsamında değerlendirildiğinde, dış ticaret dengesinde gerçekleşen rakamların ABD aleyhine sonuçlar verdiği görülmektedir. ABD'nin yoğun bir şekilde kullandığı gümrük tarifelerinin dünya ihracat lideri konumundaki Çin karşısında dış ticaret dengesi açısından şu ana kadar etkili olmadığı görülmektedir. Çin ekonomisinin, içsel dinamiklerinin etkisi ile küresel ticaretin önemli bir sağlayıcısı olması, ABD'nin uyguladığı mevcut tarifelerden kısa vadede mali anlamda olumsuz etkilenmesini olanaksız kılmaktadır.

İki ülke arasında anlaşma sağlanana kadar devam edecek bu ticaret savaşında ABD'nin oran ve tarife uygulanacak mal kapsamını arttırmasının Çin ile olan dış ticaret dengesinin sağlanması ve bu mali amacın dışında gümrük vergileri yolu ile Çin'i baskılama çabasının, ABD'nin dünya ticaret liderliğini geri alması ve küresel egemenliğinin vurgulanması açısından etkili olabileceği ifade edilebilir. Öte yandan gümrük vergilerinden elde edilen gelirin ABD toplam vergi gelirleri içindeki payı göz önüne alındığında tarifelerin kullanılmasında mali amaç dışındaki etkenlerin daha önemli bir rol oynadığı belirtilebilir. (Bloomberg, 2018)

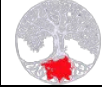
Ticaret savaşının iki ülke arasında etkileri açıkça görülmektedir; ancak bu savaşın küresel ticarete olan etkisi de önem taşımaktadır. ABD, Çin ve diğer ülkelere uygulayacağı tarifelerin etkisiyle kendi lehine gerçekleşecek ticaret hadleri doğrultusunda 2018 ve 2019 yılları için gayrisafi yurtiçi hasılasında artış öngörmektedir. Ancak tariflere diğer ülkelere gelen veya gelebilecek misillemeler sonucunda dünya ticaretinde bir daralma gerçekleşebilir. Ayrıca bu savaş neticesinde gerçekleşen küresel belirsizliğin yol açtığı kur değişiklikleri yüksek miktarda döviz borcu olan çoğu ülkeyi olumsuz etkilemesinin yanı sıra, gümrük tarifeleri nedeniyle artan fiyatların tüketicilerin fayda kaybı yaşamalarına neden olduğu belirtilebilir. Diğer yandan, tarifeler ile üretim maliyetleri artan çoğu firmanın üretim merkezilerini başka

bölgelere taşınması firmaların ek maliyetler ve pahalı iş gücü ile karşı karşıya kalmasına neden olabilir. Bu doğrultuda firmaların yükselen maliyetlerin yanında artan vergi yükünü tüketiciye yansıtması sonucuyla tüketiciler yine fayda kaybıyla karşılaşabilir. Tüm bunların yanında küresel ekonominin bozulması ve dünya refahında azalma yaşanması uğruna bu savaştan bir tarafın zafer ile çıkması durumunda uzun dönemde bu ülkenin dünya teknoloji lideri konumunda dünya ekonomisi ve siyasetinde tek başına söz sahibi olması sonucuyla karşılaşılabilir. Bu bağlamda ABD ve Çin arasında gerçekleşen ticaret savaşının mali amaç ötesinde çok boyutlu bir küresel liderliği elde etme veya vurgulama hedefiyle gerçekleştiği ifade edilebilir.

REFERENCES

- Chang, H.-J. (2008); **Bad Samaritans: The Myth of Free Trade and the Secret History of Capitalism**, New York: Bloomsbury Press.
- Gerber, J. (2018); **International Economics**, Essex: Pearson Education Limited.
- Greenaway, D. (1983); **International Trade Policy: From Tariffs to New Protection**, New York: St. Martin's Press.
- Grimwade, N. (1996); **International Trade Policy: A contemporary analysis**, New York: Routledge.
- Irwin, D. A. (2017); **Clashing Over Commerce: A History of US Trade Policy**, Chicago: The University of Chicago Press.
- Markusen, J. R., Melvin, J. R., Kaempfer, W. H., & Maskus, K. E. (1995); **International Trade: Theory and Evidence**, New York: McGraw-Hill, Inc.
- Salvatore, D. (2013); **International Economics**, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Seyidođlu, H. (2003); **Uluslararası İktisat: Teori Politika ve Uygulama**, İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Tassinari, M. (2018); **Capitalising Economic Power in the US: Industrial Strategy in the Neoliberal Era**, New York: Palgrave Macmillan.
- Hughes, N. C. (2005); "A Trade War with China?", **Foreign Affairs**, 4(84), 94-106.
- Zheng, Y., Wood, D., Wang, H. H., & Jones, J. P. (2018); "Predicting Potential Impacts of China's Retaliatory Tariffs on U.S. Farm Sector", **Choices**, 33(2), 1-6.

- Bloomberg. (2018, Temmuz 17); Here's How \$260 Billio of Tariffs Are Biting Third-Quarter Profit. Kasım 2018 tarihinde Bloomberg: <https://www.bloomberg.com/graphics/tariff-tracker/> adresinden alındı.
- Cheng, E. (2018, Eylül 14); Trade war: American autos look to be hit the most by both US and China tariffs. Kasım 2018 tarihinde CNBC: <https://www.cnbc.com/2018/09/14/survey-automotive-industry-hit-most-by-both-us-and-china-tariffs.html> adresinden alındı.
- Freedomia. (2018); US & China: Tariff Impact Report, Kasım 2018 tarihinde Freedomia Group: <https://www.freedoniagroup.com/Content/US-China-Tariff-Impact-Report> adresinden alındı.
- Gardner, S. (2018); Ford Warns Restructuring Will Cost \$11 Billion, Take Years. 2018 Kasım tarihinde Bloomberg: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-07-25/ford-warns-of-11-billion-restructuring-taking-up-to-five-years> adresinden alındı.
- Office of the United States Trade Representative. (2018); Press Releases. Kasım 2018 tarihinde USTR: <https://ustr.gov/about-us/policy-offices/press-office/press-releases> adresinden alındı.
- Office of the United States Trade Representative. (2018); Findings of The Investigation Into China's Acts, Policies, and Practices Related to Technology Transfer, Intellectual Property, and Innovation Under Section 301 Report of The Trade Act of 1974. Kasım 2018 tarihinde
- USTR: <https://ustr.gov/sites/default/files/Section%20301%20FINAL.PDF> adresinden alındı.
- U.S. Department Of Agriculture. (2018); China Responds to U.S. Section 301 Trade Action Announcement. Global Agricultural Information Network Report. USDA Foreign Agricultural Service.
- U.S. Department Of Agriculture. (2018); Global Agricultural Trade System. Kasım 2018 tarihinde USDA Foreign Agricultural Service: <https://apps.fas.usda.gov/gats/default.aspx> adresinden alındı.
- United States Census Bureau. (2018); Trade in Goods with China. Kasım 2018 tarihinde Census Bureau: <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html> adresinden alındı.

- United States International Trade Commission; (2017). U.S. imports for consumption, duties collected, and ratio of duties to value, 1891-2016 (Table 1). Kasım 2018 tarihinde USITC: https://www.usitc.gov/documents/dataweb/ave_table_1891_2016.pdf adresinden alındı.